

**Euro-Latin American Parliamentary Assembly
Assemblée Parlementaire Euro-Latino Américaine
Asamblea Parlamentaria Euro-Latinoamericana
Assembleia Parlamentar Euro-Latino-Americana**

Комисия по икономически, финансови и търговски въпроси

17.9.2012

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ

Търговията със суровини между ЕС и ЛАКБ

Докладчик за ЕП: Catherine Grèze (Verts/ALE)

I. За по-справедлива търговия

Суровините са основни материали, които, след като бъдат редуцирани, обработени или комбинирани с други суровини, дават възможност за изработване на готов продукт. В този смисъл думата означава основен материал, който произхожда от природата и се намира в необработено състояние. Следователно за суровини могат да бъдат считани латексът, желязната руда, суровият петрол, дървесината, въглищата, златото, среброто, литият, медта, оловото или алуминият.

Много държави от Латинска Америка (ЛА) имат дълга история в минното дело и вековната експлоатация на суровините е моделирала отношенията между този регион и Европейския съюз (ЕС). Важно е в тази връзка да се спомене, че исторически обусловените отношения между ЛА и ЕС са се превърнали понастоящем в основа за търговски обмен чрез интензивни преки чуждестранни инвестиции на европейския блок в региона. Според статистическата служба на ЕС — Евростат, блокът държи 20 % от световната търговия и е вторият търговски партньор на ЛА. Латинска Америка винаги се е насочвала основно към продажбата на добивани първични суровини на Съединените щати и на ЕС, като е получавала от тях произведени продукти с висока добавена стойност. При износа на ЛА към ЕС се наблюдава висок процент на продуктите от добивната промишленост (18 %), суровините (2,4 %), горивата (11 %), производството (10 %), химичните продукти (5 %), транспортните машини и оборудване (3 %) и продуктите на автомобилната промишленост (11 %). От своя страна ЕС продава на Латинска Америка високотехнологични продукти и продукти с добавена стойност като машини за селскостопанската промишленост, транспортно оборудване и химични продукти. Засилването на тази търговия през последните две десетилетия съответства на нарастването на инвестициите: между 1990 и 2001 г. световните инвестиции в добив на руди в Латинска Америка нараства с 400 процента, а през 2005 г. 23 процента от световните инвестиции са в този регион.

Търговията със суровини представлява голямо предизвикателство и за Европейския съюз, както показва инициативата на Европейската комисия от 2008 г., озаглавена „Инициатива за суровините — посрещане на нашите основни потребности от растеж и работни места в Европа“ (COM(2008)0699). Европейската промишленост се изправя пред нарастващи трудности по отношение на снабдяването със суровини, по-специално за определените от Европейската комисия „14 суровини от изключителна важност“. В крайна сметка бъдещето на европейската промишленост е свързано в голяма степен с неенергийните и неселскостопанските суровини. Тези ресурси са особено важни за преминаването към устойчива икономика с ниски емисии на въглерод поради използването им във високотехнологични продукти, като катализатори, акумулатори, или при изграждането на инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници. Освен това, съгласно резолюцията на Европейския парламент относно ефективна стратегия за суровините в Европа (2011/2056(INI)) от септември 2011 г., тези предизвикателства се разглеждат като възможност за създаване на нови и новаторски партньорства за взаимноизгодно сътрудничество между ЕС и трети държави.

Следователно търговията със суровини представлява голямо предизвикателство както за ЕС, така и за Латинска Америка. В този сектор съдбите на двата региона са

тясно свързани, тъй като те споделят общи ценности и приоритети, като стремежа към мир и сигурност, укрепването на демокрацията и насърчаването на правата на човека.

Въпреки това превесът на суровините в структурата на износа на латиноамериканските държави, което през шестдесетте години е наричано „ориентиран към износ на суровини характер на региона“, е една от основните пречки пред истинското развитие. Петдесет години по-късно и въпреки известния напредък по отношение на диверсификацията на производството в Латинска Америка, тази характеристика не се е променила съществено, а напротив, в някои държави от региона тази роля се засилва.

Желателно е в средносрочен и дългосрочен план производството и износът от Латинска Америка за Европейския съюз да се основават на преработването на суровините в продукти с добавена стойност, тъй като това ще създаде подходяща среда в Латинска Америка за устойчиво развитие на нейната икономика и ще доведе до модернизация на производствения апарат. Това е начин да се насърчават взаимноизгодни отношения между двата региона. Така добивът на ресурси може да допринесе за националната икономика посредством плащането на данък или увеличение на възнагражденията за права, което би било определящо за мобилизирането на собствени средства за развитие и за инвестиции в диверсификацията на производствения сектор.

II. За по-устойчив икономически модел

A. Риск от зависимост във времена на криза

Понастоящем Европейският съюз се намира в много дълбока икономическа криза. Очевидно това има последици за държавите, които са в търговски отношения с него, тъй като кризата дестабилизира световните капиталови пазари: латиноамериканският износ към Европа спадна с 24 % от май 2008 до май 2009 г. като резултат от спада в цените на суровините и рецесията в ЕС. От второто тримесечие на 2009 г. стана възможно постепенното възстановяване на латиноамериканския износ към ЕС поради повишаването на цените на суровините. Това положение обаче извади наяве риска от прекалена обвързаност на икономическите отношения с един единствен регион.

Несъмнено кризата далеч не е преодоляна и може да се повтори във всеки един момент. Трудното положение, в което се намира ЕС, може да засегне Латинска Америка чрез търговията, инвестициите, притока на парични преводи и фискалния баланс. В действителност, в контекста на работа на Daniel Titelman, ръководител на звеното за проучвания към ИКЛАБ, финансовата криза от 2008 г., породена от т.нар. събпрайм ипотеки, беше първото полувреме от срещата, в което регионът се справи добре. Положението в Гърция и възможното пренасяне на „заразата“ върху други икономики на Съюза, като Португалия и Испания, е едва началото на „второто полувреме“. Както посочва последният доклад на МВФ, страхът от непознатото е голям. Споменатата несигурност може да доведе до ескалация на икономическата криза и намаляване на равнищата на растеж. Поради това, от икономическа гледна точка,

начинът за излизане от тази опасна зависимост е укрепване на собствения производствен апарат, насърчаване на производството на продукти с добавена стойност, диверсификацията на икономиката и съответно преодоляване на рисковете, които предполага една чисто добивна икономика.

Б. Рискове за сектор земеделие и достъпа до вода

ЛА има селскостопански сектор, който притежава всички възможности, за да завладее международните пазари с продукти с отлично качество и конкурентни цени поради ниската цена на труда в нейните над двадесет държави. Въпреки това конкуренцията за плодородни земи създава риск отглеждането на „касови култури“ да измести производството на храни, много често в семейни и селски стопанства. Освен това експлоатацията на суровини изисква отдаването на концесия на земята на миннодобивните предприятия, поради което в много случаи населението, заето със селскостопанска дейност, се оказва изместено от мащабните минни проекти.

Използването на големи количества вода е част от всеки етап от минния добив. Потреблението на вода на някои мини, по-специално работещите по открит способ, може да достигне до 100 милиона литра вода на ден. Освен това замърсяването на водата в резултат от миньорската дейност, както и методът на излугването, който изисква големи количества цианид при добива на злато, заедно със замърсяването, причинено от прах с високо съдържание на минерали, могат да предизвикат сериозни проблеми за човешкото здраве и да нанесат непоправими вреди на екосистемата, както и на земеделските земи около терена на мините и на долините и реките.

Възможността за възникване на социални конфликти е много голяма. Общо около една трета от минните обекти в Латинска Америка са били предмет на конфликти с общностите, живеещи в отстъпените на предприятията зони (139 от 337). Разбира се, рискът от конфликти заради водата нараства значително в зоните с недостиг на вода и със селскостопанско производство. Увеличава се броят на инициативите в полза на засегнатите от минната промишленост общности, основно земеделски производители и коренно население, които очевидно не живеят добре поради увреденото си здраве и околна среда, съзнават отрицателното въздействие и се оказват ограничени в участието си при вземането на решения, най-вече при предоставянето на лицензи за проучване и експлоатация, определяно едностранно от техните държави. Споменатите рискове, свързани с минния добив, бяха установени от самия Международен съвет по минно дело и метали, което показва, че конфликтите представляват стратегически проблем за сектора в световен план.

Поради това също така е важно регионът да има обща политика за опазване на горите, водните и минералните ресурси, която да бъде синхронизирана с ЕС с цел опазване на околната среда на Латинска Америка. Като купувач на суровини от Латинска Америка, Европейският съюз следва да продължи да гарантира политически условия за постигане на конкретни ангажименти за опазването и зачитането на ресурсите.

В. Рискове, свързани с ограничеността на суровините

Притокът на суровини към Европа също така означава, че Латинска Америка се е превърнала във важен източник на първични продукти. Това положение може да застраши екологичната устойчивост на региона, ако се стигне до свръхексплоатация на природните ресурси. Така че настоящият контекст, по-специално ограничеността на ресурсите, ни налага да изберем по-устойчив модел на добив. Използването на подходящи и по-малко замърсяващи технологии (ефективно използване на ресурсите), повторното използване и рециклирането, стремежът към добавена стойност, създадена в региона на произход, заедно с диверсификацията на производствените източници и на заетостта по-нагоре във веригата на стойността, намаляват до минимум зависимостта и гарантират оцеляването на регионите и за бъдещите поколения.

В този смисъл е от значение подкрепата на ЕС и неговите държави членки за развиващите се държави чрез обмяната на опит по отношение на по-устойчиви практики в минното дело, за увеличаване на ефективността при използване на суровините и на рециклирането. Това се подчертава в съобщението на Европейската комисия, озаглавено „Инициатива за суровините — посрещане на нашите основни потребности от растеж и работни места в Европа“ (COM(2008)0699), както и съобщението от 2011 г., което допълва съобщението от 2008 г.

Г. „Рио+20“ и международният ангажимент за преход към устойчива икономика

Конференцията „Рио+20“ потвърди отново неотложната нужда международната общност да промени действащите модели на производство и потребление. Елемент от изключителна важност в този модел е по-рационалното и устойчиво използване на природните ресурси не само поради екологичните разходи, свързани с експлоатацията им, но и поради опасността от недостиг, включително и изчерпване на някои жизненоважни природни ресурси.

III. Инвестиции в екология, инвестиции в бъдещето

Счита се, че сега пред ЛА се открива най-добрата възможност в историята ѝ да развие своя производствен апарат и да заеме място на водещ регион в света. От друга страна, включването на държавите от групата БРИК като главни действащи лица в международната търговия доведе до разместване на международните капиталови потоци. Важно е да се отбележи, че държавите от т.нар. група БРИК (Бразилия, Русия, Индия и Китай), чийто икономически растеж е много бърз, заложиха на енергията от възобновяеми източници, знаейки, че минната промишленост винаги е носела повече ползи на многонационалните капитали и непоправими екологични и социални щети, запазвайки бедността в миньорските райони.

През 2010 г. и за втора последователна година Китай запазва първото си място в световната класация като държава инвеститор в енергия от възобновяеми източници. Китайските предприятия произвеждат повече от половината (55 %) от новите фотоволтаични модули в сравнение с европейските предприятия, които през същата година произвеждат едва 13 %. Енергията от възобновяеми източници представлява близо 26 % от електроенергийния капацитет на Китай — 18 % от производството и над 9 % от крайното

потребление на енергия през същата тази година. По същия начин 50 % от новите вятърни генератори в света са инсталирани в Китай. Що се отнася до Индия, друга държава от групата БРИК, страната разполага с голям брой производители на вятърни генератори. 13GW от енергийния капацитет, осигурен от вятърни генератори, поставят тази държава на пето място в световната класация. През 2010 г. нейните инвестиции в енергия от възобновяеми източници (3,8 млрд.) я класират на осмо място в света.

Според Silvia Reyes, директор на отдел за търговска информация към колумбийската служба за насърчаване на износа PROEXPORT, ЛА не само е богата на невъзобновяеми ресурси, като въглища, петрол и природен газ, но има и висок потенциал за производство на възобновяема енергия от водни източници и биомаса, които са бъдещето на човечеството и поради това съществуват всички предпоставки това да бъде златният век на Латинска Америка.

IV. Конкретни предложения

Оптимизиране на съществуващите споразумения между двата региона и пренасочване на текущите преговори

Понастоящем и поради посочените рискове се налага да се усъвършенства съществуващата уредба в сектора на суровините. Действащата международна рамка за този обмен са двустранните споразумения за инвестиции между ЕС и Латинска Америка. Определени присъщи елементи на тези споразумения за свободна търговия обаче създават условия за възникване на конфликти, което застрашава търговския обмен между двата региона. Да разгледаме някои важни точки:

а) Принципът на национално третиране

Този принцип, включван почти автоматично в споразуменията между двата региона, нанася вреда на възникващите индустрии и на вътрешното развитие, тъй като третира по еднакъв начин транснационалните инвеститори (снабдяващи се с чуждестранни машини, технологии и капитали) и местните предприятия.

б) Правата на интелектуална собственост (ПИС)

При съществуващата патентна система технологиите остават в ръцете на големите предприятия от Севера. Държавите от Юга не могат да имат достъп до тях, което възпрепятства каквато и да било вътрешна индустриализация. Необходими са иновационни решения, за да могат ПИС да отговорят едновременно на глобализацията и на необходимостта от развитие.

в) Преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ)

Разпоредби, като например „непряката експроприация“ (когато нови национални закони ограничават свободата на действие на инвеститорите), застрашават възможността на държавите износителки да укрепват своето социално законодателство и законодателството в областта на околната среда. В действителност, те са изложени на риск от съдебно преследване и плащане на значителни компенсаторни суми.

з) Либерализацията на услугите

Необходимостта от водоснабдяване и енергоснабдяване на едрата минна индустрия поставя под въпрос достъпа до тези основни услуги. Либерализацията на този сектор може да доведе до крайно негативни последици за населението и към нея трябва да се подхожда възможно най-предпазливо.

Укрепване и балансиране на управлението на сектора

Както видяхме, понастоящем управлението на сектора на суровините е много слабо и небалансирано. Ето нашите предложения за неговото укрепване:

- а) регулиране на борсовата дейност и борба със спекулацията, за да се ограничи нестабилността на цените на суровините;
- б) подкрепа за инициативите, целящи по-голяма прозрачност в сектора (*например Инициативата за прозрачност в добивната промишленост, EITI*);
- в) ратифициране на конвенциите срещу корупцията и закриване на данъчните убежища;
- г) сътрудничество в областта на фискалната политика за гарантиране на приноса на чуждестранните инвестиции чрез съответните данъци за развитието на държавите, в които се извършват дейностите;
- д) засилване на социалната отговорност на предприятията чрез задължаването им да публикуват годишни отчети с подробна информация относно обемите на производство, доходите и платените данъци, както и относно екологичните и социалните практики;
- е) ратифициране и прилагане на конвенциите на МОТ, и включването им в споразуменията, за които в момента се водят преговори или които се преразглеждат, както и ратифициране на подходящите механизми за мониторинг и гарантиране на тяхното спазване;
- ж) зачитане на многостранните споразумения в областта на околната среда и утвърждаване на правото на вода като право на човека, съгласно приетото от ООН;
- з) сътрудничество в областта на технологичните изследвания и развитие с цел създаване на по-устойчиви практики за експлоатация на суровини, на технологии за повторно използване и рециклиране, както и с цел екопроектиране;
- и) определяне на районите, в които ще се извършва или не добив в зависимост от екологичната чувствителност, наличието на конфликти и социално-културната уязвимост;

- й) изпълнение на задължението за консултация или предварително доброволно и информирано съгласие на коренното население чрез предлагане на подробна, навременна информация с консултации, предшестващи участието във вземането на решения, при спазване на Споразумението за международната конвенция № 169 на МОТ и Декларацията на ООН за правата на коренното население;
- к) улесняване на достъпа до правосъдие на засегнатите общности;
- л) подкрепа за установяването на дипломация в сферата на суровините (СОМ(2011) 25 окончателен) по отношение на правата на човека и доброто управление;
- м) по-ясно определяне на критериите за новия инструмент LAIF (*Latin American Investment Fund*), за да може той да допринесе ефективно за постигане на целите за устойчиво използване на ресурсите.